

ПРИЛОГ

ХАЏИ-ПРОДАНОВА БУНА 1814.

ЗБОРНИК РАДОВА ПРИКАЗАНИХ НА НАУЧНОМ СКУПУ
У ЧАЧКУ ОДРЖАНОМ 25. СЕПТЕМБРА 1989. ГОДИНЕ

Ч А Ч А К, 1990.

Народни музеј Чачак
Историјски институт САНУ Београд
Друштво историчара Србије

Уредник: МИЛОВАН ВУЛОВИЋ

Рецензенти: Др ДАНИЦА ИЛИЋ и Др ТОМА ПОПОВИЋ

НАУЧНИ СКУП ХАЦИ-ПРОДАНОВА БУНА

Поводом стоседамдесетпете годишњице Хаџи-Проданове буне, која је отпочела 26. септембра 1814. у Трнави код Чачка, Народни музеј из Чачка, Историјски институт из Београда и Друштво историчара Србије организовали су научни скуп посвећен овом догађају, који је најавио други српски устанак.

Научни скуп одржан је 25. септембра 1989. године у Чачку. Отворила га је Олга Николић, председник Културно-просветне заједнице Србије.

Научним скупом руководио је академик др Владимир Стојанчевић. Поднесено је више саопштења, чији су аутори, по оцени академика Стојанчевића, успели да расветле неке мање познате или чак непознате моменте из Хаџи-Проданове буне и времена после ње.

Публикујемо та саопштења и друге материјале са овог научног скупа.

УВАЖЕНИ УЧЕСНИЦИ НАУЧНОГ СКУПА,
ДРУГАРИЦЕ И ДРУГОВИ,

Обраћам вам се у име Одбора за обележавање 175. годишњице Хаџи Проданове буне, да вам пренесем наше жеље за плодан рад у научном сагледавању теме за коју сте се определили.

Посленици културе и научне истине овог краја са поштовањем и радозналешћу очекују ваше тумачење времена, догађаја и личности Хаџи Проданове буне, како би досадашњим знањима додали нова знања, ради целовите историјске оцене, о збивањима која су претходила буну и шта је буна на овим просторима значила.

Радује нас, да је са Историјским институтом и Друштвом историчара Србије партнер у организовању научног састанка Народни музеј Чачка, што нас уверава да је Народни музеј Чачка досадашњим радом стекао стручно поверење ових угледних организација.

Буне прате историју српског народа.

Увек, када сам у разним поводима била подстакнута да о бунама размишљам, питала сам се, шта је то у српском народу, какав је то немир који га и у најсуровијим животним недаћама покреће на отпор и поред извесности одмазде, упркос очекиваног бруталног насиља? Како се разбукти ватра побуне и поред привидне немоћи пред силама одозго пред крик и патњу сопственог народа? Одакле се црпи снага

када се живи у страху за живот, у страху од затирања националне особености потомства. Одакле израстају градитељи будућности који не себе ради, него других људи ради излажу ризику сопствени живот и покрећу масу на промене да својом појавом и делом додају нешто ново животу, додају нешто ново у биће народа.

У свести српског народа је укоренењено то историјско искуство немирења са ропством, са неправдом, са силом, немирење са понижењем било од страних завојевача било од домаћих деспота и узурпатора власти и одлучивања. Друштвене несреће увек су код нас тумачене као несреће читавог народа, јер се никада не зна којег појединца ће несрећа мимоићи а кога ће снаћи.

Слободарске традиције живе у српском народу. Неслобода сопственог народа, али и невоље људи из различитих географских средина биле су у нашој историји покретач нашег отпора и немирења. Биле су увек позив да се напусти мир породичног дома и стави храбро у службу општег напретка.

Отуда, ми не разумемо, како се у неким крајевима нашим, не разуме широко изражен револт којим је СР Србија обележила ово садашње време и изразила протест због патњи српског и црногорског народа и свих других обесправљених народа на Косову и захтев за промену места СР Србије у нашој државној заједници.

Када је појединачни отпор био безуспешан, буна је отварала наде и веру у могућност успеха народа, а пред народним добром увек је било челника који су потискивали страх и били спремни на лично трпљење, а народ је у време историјских преломница знао где је прогрес и са ким и на коју страну треба да крене.

Верујем, да ће ваша расправа овде у Чачку недалеко од Трнавe из које је Хаџи Проданова буна кренула дати одговоре на задата питања која сте себи поставили. Желим вам успешан рад.

Олга НИКОЛИЋ